

ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В КИТАЇ

*Яковенко Артем, Овчаренко Сергій,
Малойван Ярослав, Сидорчук Тетяна, Ханюкова Ольга*
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: [10.32540/2071-1476-2023-1-177](https://doi.org/10.32540/2071-1476-2023-1-177)

Annotation

Introduction and purpose of the study. The article presents the results of the generalization of data from the literature and documentary materials on the peculiarities of the reform of physical education in China. **The purpose of the study** is to analyze the content of educational reforms in the field of physical education of Chinese school-children in order to extrapolate positive experience to the system of physical education in Ukraine.

Material and methods. Research was conducted at the Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport. The following methods were used during the research: theoretical analysis and generalization of data from scientific and methodological literature and documentary materials, method of systematic analysis, historical-logical method.

Results. China managed to achieve significant success in economic and social development, which contributed to the development of physical culture and sports. The government of the People's Republic of China has put a lot of effort into introducing physical culture into all spheres of people's lives and involving broad sections of the population in mass physical culture. Thanks to socio-economic reforms in the People's Republic of China, a system of physical culture has been established in the conditions of a market economy, the necessary infrastructure has been created, the issue of improving the health of the population has been raised at the state level, and health-improving systems of physical education have been developed and implemented.

It was determined that the main prerequisites for the implementation of reforms in the field of physical education were political, economic and ideological factors that contributed to the creation of a regulatory and legal framework in the field of physical culture and sports, constant revision of curricula and programs of physical education, development of the material and technical base, implementation mandatory physical education of students during the entire period of schooling, ensuring children's participation in daily motor activity in curricular and extracurricular forms, training of qualified personnel.

Conclusions. China managed to overcome domestic and foreign political disagreements, the economic crisis and, thanks to socio-economic transformations, bring the country's physical education and sports system to a high level of development.

On the basis of the obtained data, the factors that contributed to the reform of physical education in China and the steps for their implementation that ensured the success of the reforms were determined. The experience of the People's Republic of China in the field of reforming physical culture is valuable for Ukraine regarding the competent creation of a regulatory and legal framework and ensuring the implementation of directives in the field of physical education.

Key words: physical education, reformation, foreign experience, China.

Анотація

Вступ і мета дослідження. У статті представлено результати узагальнення даних літератури та документальних матеріалів щодо особливостей реформування фізичного виховання в Китаї. **Мета**

© Яковенко А., Овчаренко С.,
Малойван Я., Сидорчук Т.,
Ханюкова О., 2023

дослідження – проаналізувати зміст освітніх реформ у сфері фізичного виховання школярів Китаю для екстраполяції позитивного досвіду в систему фізичного виховання в Україні.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. У ході дослідження використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів, метод системного аналізу, історико-логічний метод.

Результати. Китаю вдалося досягти значних успіхів у економічному й соціальному розвитку, що сприяло розвитку фізичної культури і спорту. Уряд КНР докладав чимало зусиль для впровадження фізичної культури в усі сфери життєдіяльності людей і залучення широких верств населення до занять масовою фізичною культурою. Завдяки соціально-економічним реформам у КНР налагоджено систему фізичної культури в умовах ринкової економіки, створено необхідну інфраструктуру, поставлено на державний рівень питання оздоровлення населення, розроблено й впроваджено оздоровчі системи фізичного виховання.

Визначено, що основними передумовами до здійснення реформ у сфері фізичного виховання стали політичні, економічні та ідеологічні чинники, які сприяли створенню нормативно-правової бази в сфері фізичної культури та спорту, постійному перегляду навчальних планів та програм фізичного виховання, розбудові матеріально-технічної бази, впровадженню обов'язкового фізичного виховання учнів протягом всього терміну навчання в школі, забезпеченню участі дітей у щоденній руховій активності в урочних і позаурочних формах, підготовці кваліфікованих кадрів.

Висновки. Китаю вдалося перебороти внутрішньо- та зовнішньополітичні розбіжності, економічну кризу та, завдяки соціально-економічним перетворенням, вивести систему фізичного виховання та спорту країни на високий рівень розвитку.

На основі отриманих даних визначено чинники, що сприяли реформуванню фізичного виховання в Китаї та кроки по їх реалізації, що забезпечили успіх проведених реформ. Досвід КНР у сфері реформування фізичної культури є цінним для України щодо грамотного створення нормативно-правової бази та забезпечення виконання директив у галузі фізичного виховання.

Ключові слова: фізичне виховання, реформування, зарубіжний досвід, Китай.

Вступ. На сучасному етапі Україна проходить стадію реформування освіти: зміна структури системи освіти, змісту, форм і методів навчання. Реформа освіти є соціальним замовленням часу, пріоритетним напрямом державної політики України. Успішне здійснення економічних, політичних і соціальних перетворень у суспільстві неможливе без удосконалення системи освіти та, зокрема, фізичного виховання (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020).

Для вдосконалення системи фізичного виховання дітей і молоді виникає необхідність вивчення досвіду іноземних держав, а саме досвіду Китайської Народної Республіки, яка, як свідчать дослідження (Ван Сюемань, 2013; Nakai, Metzler, 2005), останнім часом досягла великих успіхів у сфері фізичної культури.

Серед країн Азії фізична культура саме в Китаї набула статусу одного з наукових напрямів сис-

теми освіти і оздоровлення нації. За історичний період оновлення в цій країні досягнуто високі темпи соціально-економічного розвитку, громадянської свідомості та відповідальності за престиж своєї країни. Китай перетворився в високорозвинену індустріальну державу з високим потенціалом розвитку науки, освіти, культури, спорту (OECD Economic Surveys, 2015).

Саме проблеми розвитку моральності, фізичного і психічного статусу людини її патріотичних почуттів обумовили на державному рівні визнання значущості фізичної культури як одного з найважливіших засобів освіти та виховання в Китаї. Це стало можливим також у зв'язку зі здійсненням соціально-економічних реформ, створенням нового типу фізкультурно-оздоровчих, реабілітаційних центрів, спортивних товариств, асоціацій, клубів, широким впровадженням професіоналізму в систему спортивних

відносин (Олейник зі співавт., 2007; Juan Wu, 2013).

Гіпотеза дослідження передбачає, що вивчення досвіду соціально-економічних, політичних, освітніх реформ в зарубіжних країнах дозволить окреслити найбільш оптимальні шляхи удосконалення фізичного виховання в Україні.

Мета дослідження – проаналізувати зміст освітніх реформ у сфері фізичного виховання школярів Китаю для екстраполяції позитивного досвіду в систему фізичного виховання в Україні.

Матеріал і методи. Дослідження проводились у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. У ході дослідження використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів, метод системного аналізу, історико-логічний метод.

Результати та дискусія.

Протягом першої половини ХХ століття життя Китаю було наповнено боротьбою за владу всередині країни, революціями та японською окупацією. Одним з поворотних моментів в історії Китаю було створення комуністичної партії (1921 р.), лідером якої став Мао Цзедун. Надалі майже протягом 30 років в Китаї йшла боротьба між комуністичною партією під керівництвом Мао і партією націоналістів на чолі з Чан Кайши, що закінчилася перемогою Мао Цзедуну. Під час Другої Світової війни схід Китаю був знову окупований японцями, які покинули країну після капітуляції (Кун, 1982).

На початку заснування Китайської Народної Республіки (у 1949 р.) голова уряду Мао Цзедун висунув керівні принципи освіти: «Бути здоровим – на першому місці, а навчатися – друге», «Мати гарне здоров'я, добре навчатися і добре працювати». У зв'язку з цим, у 1951 році Центральний народний уряд Державної ради ухвалив «Рішення про покращення здоров'я учнів у навчальних закладах на всіх рівнях». У ньому підкреслювалося, що покращення здоров'я учнів має велике значення для успіхів у навчанні і вихованні сучасного сильного покоління молоді. У цьому документі також було відзначено, що фізичне виховання є невід'ємною частиною навчання, що адміністрація навчальних закладів всіх рівнів повинна розглядати фізичне виховання в якості пріоритету своєї роботи, а також визначати рівень здоров'я учнів як критерій оцінки власної роботи. Це мало великий вплив на розвиток фізичного виховання. У той же час, під впливом радянської системи фізичного виховання у КНР було сформовано систему фізичного виховання, цілі якої включали в себе набуття знань, оволодіння руховими навичками та технологіями, дотримуючись ідеальної техніки виконання вправ (Філь,

Худолій, Малка, 2003; Ministry of Education of the People's Republic of China).

При цьому статус шкільного предмета фізичному вихованню в Китаї було надано ще у 1903 році. У той час «Конституція школи», розроблена урядом Цин, передбачала, що різні типи шкіл на всіх рівнях повинні розробити та впровадити навчальну програму гімнастики (Хотченко, 2014).

Після більш ніж ста років розвитку можна простежити продовження удосконалення методів і систем навчання, які керуються китайською ідеологією. За останні сто років фізичне виховання Китаю випробувало на собі різні системи навчання: японську (яка посилялася на американську), модель радянської та інші освітні елементи закордонної культури.

Уряд КНР пішов шляхом реформування системи фізичної культури і спорту з метою виховання здорової і сильної нації, керуючись при цьому, в першу чергу, принципом «Здоров'я нації понад усе». Оптимальному і прискореному досягненню поставлених цілей слугували перетворення нормативно-правової бази, в якій і відображається система реформування фізичної культури закладів загальної середньої та вищої освіти, розширення кількості спортивних об'єктів, а також введення спортивних стандартів, до досягнення яких має прагнути населення.

Перевага нормативно-правової бази КНР у галузі фізичної культури і спорту полягає як в змістовному компоненті цих документів, так і в тому, що політична система забезпечує їх виконання, а принциповою особливістю є виконання встановлених положень не тільки в економічно розвинених районах, а й у районах проживання національних меншин, бідних районах і сільській місцевості (MingChang, HuaJie, 2013).

Одним з аспектів розвитку

спортивного життя в Китаї є державне регулювання і контроль за спортивною діяльністю. Збільшення фінансування спортивного будівництва по всій території КНР призвело до підвищення результативності спортивних досягнень, охорони здоров'я в вищих, середніх і початкових навчальних закладах.

Кожний освітній шабел, починаючи з молодшої школи і закінчуючи закладами вищої освіти, має в Китаї свої певні завдання з розвитку фізичної культури і спорту (Лифей, 2013).

У 1961 році уряд затвердив «Спортивний навчальний план для початкових та середніх шкіл», де підкреслювалася важливість посилення освіти з фізичного виховання з метою покращення фізичного стану учнів (General Administration of Sport of China).

До «культурної революції» в період 1957-1966 рр. суспільний лад Китаю формувався під девізом соціалістичного розвитку. Китайським урядом під гаслом «Великий стрибок вперед» були ініційовані різні програми для нівелювання різниці між містом і провінцією, між промисловістю і сільським господарством, скорочення відставання від західних індустріальних країн і прискорення перехідного періоду до комунізму. Політична напруга між Радянським Союзом і Китаєм, поєднані посухи, як і відсутність економічного контролю, зумовили невдачу в їх реалізації і призвели до великого голоду. Від такої ситуації постраждав і спорт. Під час «культурної революції» 1966-1976 рр. Державна спортивна комісія була поставлена під військовий контроль. Перестали проводитися спортивні змагання, вищі навчальні заклади спорту більше не набирали студентів, були закриті спортивні газети і журнали, припинили роботу спортивні науково-дослідні інститути. Масовий спорт ще продовжував існувати у всіх провінціях Китаю, але спорт

вищих досягнень практично повністю був знищений (Кун, 1982; Пангелова, 2010).

Політичні розбіжності з комуністичною партією Радянського Союзу поставили керівництву КНР в стан самоізоляції, що негативним чином відбилося на її інтернаціональній співпраці, і для міжнародної громадськості ця країна була закритою на довгі роки.

Після впровадження політики реформ та відкритості (з 1978 р.) система фізичного виховання швидко почала розвиватися. Фізичне виховання у новий період все більше пристосовувалося до вимог соціального та всебічного розвитку учнів. У 1978 році Департамент освіти розробив «Програму фізичного виховання в звичайних середніх школах» та випустив «Тимчасові правила шкільного спорту та охорони здоров'я» та інші документи, які мали на меті удосконалення системи шкільного фізичного виховання та критерії її ефективності з урахуванням специфіки соціалізму країни (Riordan, Jones, 1999).

Загалом низка законів, прийнятих урядом Китаю у цей період, мала глибоке стратегічне значення для вдосконалення роботи з фізичного виховання.

З початку реформи відкритості у Китаї склалася нова ситуація, яка характеризувалася стабілізацією політики, «бумом» економіки та диверсифікацією культури, які обумовлювали великі можливості для розвитку фізичного виховання. Для досягнення якісної освіти КНР відмовилась від зразку радянської освіти, яка мала характеристики високої централізації. Розвиток локальної фізичної культури Китаю з урахуванням основних всесвітніх тенденцій є основою фізичного виховання країни (Riordan, Jones, 1999).

Роль фізичного виховання поступово зростала і перетворювалася у частину культивування

здорового способу життя. Низка урядових положень, що стосувалися фізичного виховання, стандартизували та гарантували його розвиток, а також були свідченням того факту, що уряд надає великого значення фізичному вихованню.

Починаючи з 1950-х років, Китай почав впроваджувати «Стандарти фізичної підготовки», а потім були розроблені «Національні стандарти фізичної культури», нормативний документ, затверджений Державною радою. Він мотивує населення брати активну участь у фізичному вихованні та складанні тестів. Цей документ також тісно пов'язаний з курсом шкільного фізичного виховання та позанавчальної діяльності з фізичної підготовки. У 1995 році КНР взяла за основу американські національні стандарти з фізичного виховання NASPE (1995), і мета цих реформ полягала в розробці системи освіти, яка підтримує всебічний розвиток дітей за рахунок застосування заснованої на стандартах освіти. У 2000 році Комуністична партія Китаю призначила цільову групу вчених, викладачів закладів вищої освіти та фахівців для складання національних стандартів фізичної освіти. У липні 2001 року було опубліковано перший національний стандарт – «Стандарт фізичного виховання та здоров'я», який почали впроваджувати у школи по всій країні, використовуючи керівний принцип «Бути здоровим – на першому місці». На відміну від Сполучених Штатів, у нових стандартах Китаю об'єднали зміст фізичного виховання та санітарної освіти в єдиний набір стандартів (The Government of the Hong Kong Special Administrative Region, 2018).

У 1992 році Китай «Положенням про фізичне виховання та учнівську легку атлетику» постановив, що фізичне виховання у школі надається з 1 по 12 класи. Задовільне складання

іспиту з фізичного виховання є необхідною умовою для просування на наступний ступінь класу і школи. Процес фізичного виховання в школах Китаю спрямований на виховання у школярів ідеї «довіч-них» занять фізичними вправами і спортом, розвиток системи знань про фізичну підготовку, рухові навички і звички активної рухової діяльності, у тому числі в позаурочний час. У Китаї ведеться робота з упровадження фізичної культури як одного із предметів для вступних іспитів в окремі ЗВО. Цей досвід постійно узагальнюється і вдосконалюється для подальшого поширення (Nanzhao, Muju, 2007; Ovchinnikov, Horkova, 2016).

У 1992 році уряд визнав головним пріоритетом здорове навчання, яке передбачало розвиток фізичної та інтелектуальної сфери учнів, майбутніх будівників соціалізму. При цьому фізичне виховання здійснювалося у навчальний та позанавчальний час в різних формах (Ван Цзин, Бондар, 2013).

У 1995 році був розроблений та виданий Міністерством освіти КНР Закон «Про фізичне виховання і спорт» (1995), що встановив сім вимог, яким повинні відповідати загальноосвітні школи:

- фізичне виховання є обов'язковою складовою шкільної освіти;
- заняття з фізичного виховання побудовані у вигляді академічних курсів, які регулярно оцінюються і достатні для задоволення потреб учнів;
- кількість годин, відведена на фізичне виховання, повинна включати в себе участь школярів у щоденних спортивних заходах;
- пропонуються різні програми післяшкільного навчання, тренінги і спортивні змагання; щорічно проводяться міжшкільні спортивні зустрічі;
- вчителі фізичного виховання повинні бути кваліфікованими відповідно до національних правил;

- обладнання та устаткування повинні використовуватися тільки для виконання фізичних вправ;
- необхідно забезпечити медичний нагляд за станом учнів.

Особливе значення у сфері регулювання спортивного життя КНР має низка документів, серед яких, в першу чергу, слід назвати «Національну програму по зміцненню здоров'я» від 20.06.1995 р., згідно якої зміцнення здоров'я молоді та дітей сприяє зростанню могутності держави і процвітання всього суспільства. Метою даного нормативного документа був координований розвиток фізичної культури і спорту в межах національної економіки і національної специфіки.

Передбачалося, що до кінця ХХ ст. фізичне виховання повинно розвиватися, враховуючи відмінності регіонів; кількість людей, що постійно займаються спортом, має збільшуватися; стан організму людей повинен кардинально покращитися. Згідно з цим документом, передбачалося триступеневе реформування фізичної культури і спорту, яке буде охоплювати всі верстви населення: студентську молодь, дітей, жінок, інвалідів. Характерною особливістю «національної програми» є розширення соціальної бази фізично активного населення, до складу якої включалося не тільки міське, а й сільське населення (Лифей, 2013).

Наступним кроком китайського керівництва на шляху реформування фізкультурного та спортивного життя країни було прийняття «Повідомлення Міністерства освіти, державного управління спорту та центрального офісу Комуністичного союзу молоді про загальнонаціональний масовий розвиток «сонячної фізкультури і спорту учнів». Для розвитку «сонячної фізкультури і спорту» необхідно було керуватися метою – «За всяку ціну досягти стандартів здорового тіла і духу». Протягом трьох років

потрібно було досягти того, щоб 85% навчальних закладів повністю виконали «стандарту фізичного здоров'я учнів», щоб більше 85% учнів щодня займалися тренуваннями не менше однієї години і оволоділи звичайними спортивними вміннями і сформували спортивні навички, а також підвищили власний рівень фізичного здоров'я (Ministry of Education).

Але дослідження фізичних показників учнів КНР виявили, що фізичні якості учнів початкової і середньої школи, особливо сила, витривалість, а також фізіологічні характеристики продовжували погіршуватися, і при цьому збільшувалась кількість учнів, які страждали ожирінням, поганим зором. У зв'язку з цим було видано «Повідомлення Міністерства освіти щодо забезпечення учнів початкової і середньої школи щоденної спортивною діяльністю» (2005 р., з доповненнями у 2016 р.), яке передбачало поглиблення реформ освіти і загального просування якісної повноцінної освіти.

Позитивною особливістю нормативно-правового забезпечення КНР в сфері фізичної культури і спорту є мобілізація кадрових партійних і непартійних ресурсів для досягнення поставлених цілей, створення чіткого механізму організації та управління процесами розвитку фізичної культури спорту.

Метою реалізації «Погляду державного центрального бюро фізичного виховання і спорту Міністерства освіти щодо посилення роботи з фізичного виховання в школах і поліпшенню здоров'я учнів» від 20.12.2006 р. є забезпечення якісної повноцінної освіти, виховання моральних якостей і всебічного розвитку підростаючого покоління для забезпечення конкурентоспроможності КНР. Даним документом передбачалося посилення роботи з фізичного виховання і поліпшення здоров'я учнів, оскільки шкільна фізкультура сприяє всебічному розвитку

школярів, вона відіграє значну роль у вихованні доброчесності, формує дух патріотизму, колективізму, а також сприяє збереженню національної культурної спадщини.

Для досягнення цілей передбачалося вирішення поставлених на державному рівні завдань, таких як: поліпшення якості освіти, що досягається за рахунок реалізації гасла «Людина – понад усе»; збільшення кількості занять фізкультурою – не менше однієї години на день; розширення вибору форм позакласних занять фізичним вихованням; залучення до спортивних змагань найбільшої кількості людей; збільшення кількості спортивних заходів; урахування кліматичних особливостей областей КНР при плануванні заходів з розвитку рухової активності громадян, а також розширення державного впливу у сфері фізичної культури і спорту КНР за допомогою збільшення фінансування та інформаційна підтримка спортивної активності населення.

Окремої уваги заслуговує «Положення про реформування екзаменаційної системи країни і підвищення рейтингу фізичної культури», як обов'язкового тесту при випускних і вступних іспитах. Аналіз документа свідчить про розширення заходів із залучення більшої кількості населення до занять фізичною культурою і спортом. З огляду на складність вступу до ЗВО КНР і обмеженість кількості студентських місць, стимулом до занять фізичною культурою і спортом для учнівської молоді є можливість здобуття вищої освіти, що також прописується в даному документі. Так, обов'язковий іспит з фізичної культури в школах є важливою складовою при вступі до ЗВО. Метою даного положення є залучення до активної спортивної діяльності інтелектуальної молоді, яка зацікавлена в отриманні вищої освіти, а в подальшому може

статі інтелектуальною основою китайського суспільства (Глоба, 2013 Лифей, 2013).

Окрім документів, що стосуються організації та змісту фізичного виховання, коштів та устаткування для здійснення процесу фізичного виховання, особлива увага приділяється кваліфікації вчителів. Для роботи вчителем фізичної культури на різних щаблях освіти кандидат повинен мати відповідну кваліфікацію, яку можна здобути протягом чотирирічного терміну навчання у відповідних університетах, трирічного терміну навчання у коледжах. Спеціальну фізкультурну освіту провадять у КНР більше 20 університетів та 60 коледжів.

За останні 20 років КНР вдалося досягти значних успіхів у економічному й соціальному розвитку, що сприяло розвитку фізичної культури і спорту. Основою такого розвитку стало те, що Уряд КНР прикладав чимало зусиль для впровадження фізичної культури в усі сфери життєдіяльності людей і залучення широких верств населення до занять масовою фізичною культурою. Про це свідчать такі базові документи Уряду і Комуністичної партії КНР як: «Основні положення реформи розвитку фізичної культури і спорту в 2001-2010 рр.», «Програма сільського спорту», «План здоров'я нації на 2001-2005 рр.» (Лифей, 2013; General Administration of Sport of China; Ministry of Education of the People's Republic of China) тощо. Завдяки соціально-економічним реформам у КНР налагоджено систему фізичної культури в умовах ринкової економіки, створено необхідну інфраструктуру, поставлено на державний рівень питання оздоровлення населення, розроблено й впроваджено оздоровчі системи фізичного виховання. На сучасному етапі розвитку КНР фізичне виховання перетворилося у диверсифіковану культуру.

Основними напрямками діяльності уряду в сфері фізичної культури спорту є: фізичне виховання, система громадського спорту, фізкультурний рух серед літніх людей і інвалідів, дитячо-юнацький і резервний спорт, спортивний рух в сільській місцевості (Hongbiao, 2013; Jin, 2016; Яковенко, 2019). Важливим є те, що окремими напрямками розвитку в Китаї виділені: розширення системи спортивних змагань, будівництво спортивних споруд і вдосконалення системи підготовки громадських кадрів. Це говорить про те, що уряд розвиває не тільки окремі напрями фізичної культури, але й створює необхідні умови для занять (Ван Сюемань, Гуо Юй Ань, 2010; Liang, Housner, Walls, Yan, 2012).

Ще одним фактором, який сприяв просуванню реформ, була підготовка та проведення Олімпійських ігор 2008 року в Пекіні, а також цілеспрямована підготовка спортсменів до досягнення високих результатів на цих змаганнях як національна та політична задача. Успіх Китаю забезпечувався державним контролем, підтримкою та фінансуванням розвитку спорту; великими людськими та фінансовими ресурсами; цільовим розподілом фінансових коштів; цільовим використанням позитивного досвіду спортивних систем СРСР і НДР; концентрацією сил; підтримкою суспільства; концентрованою, спланованою, цілеспрямованою і централізованою підготовкою спортсменів; великим значенням дитячого і юнацького спорту; жорсткою системою відбору; науково-методичним забезпеченням та участю національних науково-дослідних інститутів; використанням надсучасного спортивного обладнання; фізичною і морально-вольовою підготовленістю китайських спортсменів; підключенням іноземних експертів тощо (Пангелова, 2010; Мельникова, Трескин, 2017; MingChang, HuaJie, 2013).

Узагальнюючи результати розгляду особливостей розвитку шкільного фізичного виховання в КНР, нами визначено, що основними передумовами до здійснення реформ в сфері фізичного виховання стали:

- політичні – подолання внутрішньополітичних протистоянь, протистояння Японії, перемога Комуністичної партії Китаю в громадянській війні (1946-1949 р.), встановлення соціалістичного режиму, «закритість» країни від зовнішньоекономічних зв'язків (1960-ті – 1970-ті рр.), економічні реформи та політика «відкритості» після зміни влади (1978 р.);

- економічні – індустріалізація промисловості, будівництво соціалістичної країни, після зміни влади (з 1978 р.) налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, відхід від агресивної політики, налагодження економічного розвитку та промисловості, підняття рівня життя населення, триваючий процес подолання бідності, розвиток науки і техніки, підготовка до проведення Олімпійських ігор 2008 р.;

- ідеологічні – повалення імперіалізму, феодалізму та бюрократичного капіталізму з подальшою побудовою «соціалістичної держави з китайською специфікою».

Ці передумови стали поштовхом до створення нормативно-правової бази в сфері фізичної культури та спорту, постійного перегляду навчальних планів та програм фізичного виховання, розбудови матеріально-технічної бази, впровадження обов'язкового фізичного виховання учнів протягом всього терміну навчання в школі, забезпечення участі дітей у щоденній руховій активності в урочних і позаурочних формах, підготовки кваліфікованих кадрів.

Досвід КНР у сфері реформування фізичної культури є цінним для України щодо грамотного створення нормативно-правової бази та забезпечення виконання

директив у галузі фізичного виховання.

Висновки. Таким чином, аналіз літератури та документальних матеріалів свідчить, що Китайській Народній Республіці вдалося перебороти внутрішньо- та зовнішньополітичні розбіжності, економічну кризу та, завдяки со-

ціально-економічним перетворенням, вивести систему фізичного виховання та спорту країни на високий рівень розвитку.

На основі отриманих даних визначено чинники, що сприяли реформуванню фізичного виховання в Китаї та кроки по їх реалізації, що забезпечили успіх про-

ведених реформ.

Перспективи подальших досліджень полягають в узагальненні досвіду розвитку систем фізичного виховання інших країн Азії.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не існує конфлікту інтересів.

Література

1. Ван Сюемань, Гуо Юй Ань. Особенности организации физического воспитания школьников в Китае. Вісник Луганського Національного університету імені Тараса Шевченка. 2010. № 17 (204). С. 96-103.
2. Ван Сюемань. Направления развития физической культуры в КНР. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2013. № 2. С. 172-175.
3. Ван Цзин, Бондарь А.С. Организация физического воспитания детей и молодежи в Китайской Народной Республике. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2013. № 5 (38). С. 45-48.
4. Глоба Г.В. Система фізичного виховання в школах КНР: аналіз державного регулювання та case study на прикладі нормативів для початкових класів. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. Вип. 112 (1). С. 91-94.
5. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. М.: Радуга, 1982. 399 с.
6. Лифей Ху. Характеристика особенностей функционирования системы физической культуры и спорта в КНР (1995-2012 гг.). Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013. № 4 (24). С. 14-18.
7. Мельникова Н.Ю., Трескин А.В. История физической культуры и спорта: учебник для высш. уч. завед. физ. культ. и спорта. 2-е изд., изм. и доп. М.: Спорт, 2017. 432 с.
8. Место физической культуры в системе образования стран западной и восточной цивилизаций / Олейник Н.А., Зайцев В.П., Бондаренко Т.В., Крамской С.И. Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. 2007. №8. С. 97-102.
9. Москаленко Н.В., Яковенко А.В., Сидорчук Т.В. Фізичне виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.): монографія. Дніпро: Інновація, 2020. 220 с.
10. Пангелова Н.Є. Історія фізичної культури: навч. посіб. 2-е вид., перероб. та доп. К.: Освіта України, 2010. 294 с.
11. Філь С.М., Худолій О.М., Малка Г.В. Історія фі-

References

1. Van Syueman, Guo Yui An. (2010). Features of the organization of physical education of schoolchildren in China. Visnik Luganskogo Natsionalnogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka, 17 (204): 96-103. (In Russian).
2. Van Syueman. (2013). Directions of development of physical culture in China. Slobozhanskii naukovosportivnii visnik, 2: 172-175. (In Russian).
3. Van Tszin, Bondar A.S. (2013). Organization of physical education of children and youth in the People's Republic of China. Slobozhanskii naukovosportivnii visnik, 5 (38): 45-48. (In Russian).
4. Globa G.V. (2013). The system of physical education in schools of the People's Republic of China: an analysis of state regulation and a case study on the example of regulations for primary classes. Visnik Chernigivskogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu. Seriya: Pedagogichni nauki. Fizichne vikhovannya ta sport, Vip. 112 (1): 91-94. (In Ukrainian).
5. Kun L. (1982). General history of physical culture and sports. M.: Raduga. (In Russian).
6. Lyfei Khu. (2013). Characteristics of the functioning of the system of physical culture and sports in the PRC (1995–2012). Fizychne vykhovannya, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi, 4 (24): 14-18. (In Russian).
7. Melnikova N.Yu., Treskin A.V. (2017). History of physical culture and sports: uchebnik dlya vissh. uch. zaved. fiz. kult. i sporta. 2-e izd., izm. i dop. M.: Sport. (In Russian).
8. The place of physical culture in the education system of the countries of Western and Eastern civilizations / Oleinik N.A., Zaitsev V.P., Bondarenko T.V., Kramskoi S.I. (2007). Pedagogika, psikhologiya i mediko-biologicheskie problemi fizicheskogo vospitaniya i sporta, 8: 97 – 102. (In Russian).
9. Moskalenko N.V., Yakovenko A.V., Sydorochuk T.V. (2020). Physical education of schoolchildren in foreign countries (XX century - beginning of XXI century): monohrafiia. Dnipro: Innovatsiia. (In Ukrainian).
10. Panhelova N.Ie. (2010). History of physical culture:

- зичної культури: навч. посіб. / За ред. С.М. Філя. Харків: ОВС, 2003. 160 с.
12. Хотченко И.А. Государственное регулирование физического воспитания в учебных заведениях Китая. Проблемы качества физкультурно-оздоровительной и здоровьесберегающей деятельности образовательных учреждений: сборник статей 4-й Международной научно-практической конференции, Екатеринбург, 23 апр. 2014 г. в 2 частях / ФГАОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т»; под общ. ред. Н. В. Третьяковой. Екатеринбург, 2014. Ч. 1. С. 270-274.
13. Яковенко А.В. Організаційно-педагогічні умови трансформації системи фізичного виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02. Дніпро: ПДАФКіС, 2019. 285 с.
14. General Administration of Sport of China <http://www.gov.cn/zhengce/zuixin.htm> (in Chinese)
15. Hongbiao Y. Implementing the national curriculum reform in China: A review of the decade. *Frontiers of Education in China*. 2013. Vol. 8/3, P. 331 – 359.
16. Jin Ch. Analysis on factors of affecting the status of physical education in Chinese school. *SHS Web of Conferences*. 2016. Vol.24. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20162402017>
17. Juan Wu. The Study on the Development of Physical Education in China. 2nd International Conference on Science and Social Research (ICSSR 2013). The authors - Published by Atlantis Press. P. 321 – 324.
18. Liang G., Housner L., Walls R., Yan Z. Failure and revival: physical education and youth sport in China. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*. 2012. №1. P. 48-59. Doi: 10.1080/21640629.2012.681886
19. MingChang L., HuaJie C. Chinese School Physical Education Ideas analysis and Countermeasures. Background of the “Strong Sports Country” Strategy. *International Conference on Education Technology and Management Science (ICETMS 2013)*. P. 1429 – 1432.
20. Ministry of Education “□□□□□□□□□□”, [Basic Education Curriculum Reform Outline], 2001. www.moe.edu.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_309/200412/4672.html.
21. Ministry of Education of the People's Republic of China http://en.moe.gov.cn/documents/laws_policies/
22. Nakai T., Metzler M.W. Standarts and Practice for K-12 Physical Education in Japan. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*. 2005. Vol. 76. №7. P. 17 – 22.
23. Nanzhao and Muju. Educational reform and curriculum change in China: A comparative case navch.posib. 2-e vyd., pererob. ta dop. K.: Osvita Ukrainy. (In Ukrainian).
11. Fil S.M., Khudolii O.M., Malka H.V. (2003). History of physical culture: navch. posib. / Za red. S.M. Filia. Kharkiv: OVS. (In Ukrainian).
12. Khotchenko I.A. (2014). State regulation of physical education in educational institutions in China. Problems of the quality of sports and health-improving and health-saving activities of educational institutions: sbornik statei 4-i Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, Yekaterinburg, 23 apr. 2014 g. v 2 chastyakh / FGAOU VPO «Ros. gos. prof.-ped. un-t»; pod obshch. red. N. V. Tretyakovoi. Yekaterinburg, Ch. 1: 270 – 274. (In Russian).
13. Iakovenko A.V. (2019). Organizational and pedagogical conditions of transformation of the system of physical education of schoolchildren in foreign countries (XX century - beginning of XXI century): dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu: spets. 24.00.02. Dnipro: PDAFKiS. (In Ukrainian).
14. General Administration of Sport of China <http://www.gov.cn/zhengce/zuixin.htm> (in Chinese)
15. Hongbiao Y. (2013). Implementing the national curriculum reform in China: A review of the decade. *Frontiers of Education in China*, Vol. 8/3: 331 – 359.
16. Jin Ch. (2016). Analysis on factors of affecting the status of physical education in Chinese school. *SHS Web of Conferences*, Vol.24. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20162402017>
17. Juan Wu. (2013). The Study on the Development of Physical Education in China. 2nd International Conference on Science and Social Research (ICSSR 2013). The authors - Published by Atlantis Press: 321 – 324.
18. Liang G., Housner L., Walls R., Yan Z. (2012). Failure and revival: physical education and youth sport in China. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 1: 48-59. Doi: 10.1080/21640629.2012.681886
19. MingChang L., HuaJie C. (2013). Chinese School Physical Education Ideas analysis and Countermeasures. Background of the “Strong Sports Country” Strategy. *International Conference on Education Technology and Management Science (ICETMS 2013)*: 1429 – 1432.
20. Ministry of Education “□□□□□□□□□□”, [Basic Education Curriculum Reform Outline], 2001. www.moe.edu.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_309/200412/4672.html.
21. Ministry of Education of the People's Republic of China http://en.moe.gov.cn/documents/laws_policies/

- study, International Bureau for Education, Beijing, 2007. www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf
24. OECD Economic Surveys: China, OECD Publishing, Paris, 2015. http://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-chn-2015-en.
25. Ovchinnikov Yu., Horkova L. Features of physical culture in China and Japan. Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach. 2016. 7th edition. P. 201 – 203.
26. Physical Education (HKDSE). Part I: Physical Education, Sport, Recreation, Leisure and Wellness: History and Recent Development. The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. 2018a. 35 p.
27. Sport and Physical Education in China / Edited by James Riordan and Robin Jones. 1999. 299 p.
22. Nakai T., Metzler M.W. (2005). Standards and Practice for K-12 Physical Education in Japan. Journal of Physical Education, Recreation and Dance, Vol. 76, 7: 17 – 22.
23. Nanzhao and Muju. (2007). Educational reform and curriculum change in China: A comparative case study, International Bureau for Education, Beijing, www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf
24. OECD Economic Surveys: China, OECD Publishing, Paris, 2015. http://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-chn-2015-en.
25. Ovchinnikov Yu., Horkova L. (2016). Features of physical culture in China and Japan. Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach, 7th edition: 201 – 203.
26. Physical Education (HKDSE) (2018). Part I: Physical Education, Sport, Recreation, Leisure and Wellness: History and Recent Development. The Government of the Hong Kong Special Administrative Region.
27. Sport and Physical Education in China / Edited by James Riordan and Robin Jones (1999). 299 p.

Яковенко Артем

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: yakovenkoartem2012@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0338-8437>

Овчаренко Сергій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: sergey_dnepr2008@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4345-4021>

Малойван Ярослав

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6026-5057>

Сидорчук Тетяна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: sydorchuk1704@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7129-1616>

Ханюкова Ольга

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: khaniukova0703@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4269-6862>